

[Blog](#) EMZİRMENİN İSLAMİ VE KÜLTÜREL UYGULAMALARI

Print/PDF

EMZİRMENİN İSLAMİ VE KÜLTÜREL UYGULAMALARI

JUNE 6, 2016 / LEADER TODAY, TRANSLATIONS, TÜRKÇE

Shaheda Yashmin, Clapham, Büyük Britanya

Çeviri : Merve Çelik Toraman, TÜRKİYE

Çeşitli nedenlerden dolayı anne sütü benim için önemlidir. Bunun bir nedeni de, benim dinimdir. Müslüman bir ebeveyn olarak, daima İslami kurallara uymaya çalışmışımdır ve emzirmenin Kuran'da geçtiğini fark ettiğimde adeta büyülendim. İslamiyet ve emzirme hakkında araştırma yaptıkça, bazı tartışmalı konularla karşılaştım ve fark ettim ki kültürel ve dini uygulamaların birçoğu birbiriyle karışmış ve ayırt edilemez hale gelmiş. Tüm dinlerde olduğu gibi, Müslümanlardan bazıları Kur'an ve

Sünnetlerde açıklanan dini öğretilere sıkı sıkıya bağlı iken; diğer bir kısmı ise dine daha rahat bir yaklaşım içinde olsalar da bu sefer de ağır bir kültürel baskıya maruz kalabiliyorlar. Emzirme konusunda Müslüman annelere destek vermek için, emzirmenin dini temeliyle bazı Müslümanların itaat ettiği kültürel uygulamaların arasındaki farkları anlamak gerekir.

Bir Müslüman Bakışıyla Emzirme

Müslümanların çoğu emzirmeyi şeriat (İslam Hukuku) kurallarına göre, çocuğa Allah tarafından verilen bir hak olarak görmektedir. Emzirme ile ilgili dini kuralların hepsi Kuran'da geçmektedir ve ebeveynlere belli bir ölçüde esneklik ve seçenekler sunar.

Emzirme süresi

Kur'an'ın öğretilerine uyan Müslüman anneler bebeklerini genellikle iki yaşına kadar emzirmeyi hedeflerler. Burada kastedilen süre Hicri Takvime yani Ay Yılına göredir, bundan dolayı çocuğun ikinci doğum gününden yaklaşık 22 gün önceye tekabül eder. Ancak ebeveynlerin her ikisi de bebeği sütten kesmeyi, meşru bir sebeple kabul ediyorsa, bir çocuğu iki yıl boyunca emzirmek zorunlu değildir.

Müslüman anneler emzirme sorunlarıyla karşı karşıya kaldıklarında, iki yıl boyunca emzirme hedeflerine ulaşamayacaklarından korkup hayal kırıklığına uğrayabilirler ve sıklıkla da suçluluk duygusuna kapılabilirler. Elllerinden gelenin en iyisini yaptıklarına dair annelere moral vermek önemlidir ve bazı şeyleri değerlendirmeye almada yardımcı bir yol olabilir. Birçok modern kültürde emzirme süresi çok daha kısadır; genellikle bir yılın sonunda biter.

Emzirme için maksimum yaş sınırı ile ilgili uygulamada, ailenin itikat etmeyi tercih ettiği fıkıh (İslam içtihatı) ekolüne göre büyük bir çeşitlilik vardır. İslam alimleri bu konuda çok farklı görüşlerde olsalar da, bu süreç genellikle iki ila yedi yıl arasında değişmektedir. Bu da daha doğal bir sütten kesme yaklaşımı tercih eden bir annenin bu esnekliğe sahip

olduğu anlamına gelir (yedi yaşına kadar emzirebilir). Bazı kültürlerde uzatılmış emzirme süresine karşı çıkmaktadır. Mesela alt-Hint kültürlerinde kız çocukların uzun süre emzirilmesi kabul edilirken erkek çocuklar için aynı durum söz konusu değildir.

SÜTTEN KESME

Kur'an'da süttten kesmeyle ilgili özel bir açıklama olmadığı için, Müslüman ailelerin süttten kesme yöntemleri çoğunlukla kültürel uygulamalara göredir. Bangladeşli aileler, bebek altı aylık olduğunda altı pirinç tanesi verilerek ilk kez ek gıdaya (katı yiyeceğe) geçildiği zaman bir kutlama yaparlar. Bazı Afrikalı Müslüman kabile kültürlerinde (Hausa kültürel inancında) ise, bebeklere doğumdan itibaren anne sütünün yanı sıra su da verilmesi gerekmektedir ve hatta anneler bebeklerini emzirmeden önce kendi kolostrumlarını içebilirler. Bazı Hindistan-Pakistan kültürleri de geçmişte bu inanca sahipti. Farklı kabile grupları içinde uygulamaların çok fazla çeşitliliği bulunmaktadır. Buna ek olarak, gebelik esnasında emzirme bazı kültürlerde garip ve kabul edilemez görünebilir. Anneler eğer hamile kalırlarsa, güvenli olmadığını ya da sütün bozulacağını düşünerek çocuklarını süttten kesmek için acele edebilmektedirler.

Tahnik

Pek çok Müslüman aile, bir bebek doğduktan hemen sonra bebeğe anne sütü vermeden Tahnik olarak bilinen bir dini geleneği uygular. Bu gelenek hadîs kaynaklıdır. Tahnik; bir Arabistan hurmasının yumuşatılması ve temiz bir parmak ile bebeğin damağına çok az sürülmesinden oluşan bir uygulamadır. Bununla amaçlanan şey sadece bebeğe tatlı bir şey tattırılmasıdır. Bazen bunun yerine bal (1) veya şeker kamışı kullanılır. Bebeğe bu ilk tadımı yaptıran bazen bir yakın akrabası (genellikle de dedesi) olur ve nadiren de olsa ortaya çıkabilecek olumsuz etkilerini bilmeden bebeğin ağzına büyük bir parça verebilirler. Bu uygulamalar hakkında bilgi sahibi olan bir sağlık uzmanı durumun tehlikelerini hassas bir şekilde açıklamaya yardımcı olabilir.

İslamiyet'te Babanın Rolü

İslamiyet'te babalar emzirmede önemli bir rol oynamaktadır. Babaların sorumluluklarının birçoğundan Kur'an'da bahsedilmiştir. Bir babanın en önemli sorumlulukları şunlardır:

- Baba manevi destek ve teşviki sağlar.
- Baba sütannenin beslenmesi ve giyimi için maddi kaynak sağlamak zorundadır.
- Baba, eğer anne emzirmiyorsa, alternatif bir süt kaynağı bulmak ve ücretini ödemek zorundadır.
- Baba emzirme döneminde ölürse, bebeğin bakım maliyeti, onun varisleri (genellikle bebeğin baba tarafından dedesi) tarafından karşılanacaktır.
- Bebeğin annesiyle birlikte görüş alışverişinde bulunup süttten kesme kararı almak günah değildir.

Gerçek şu ki İslamiyet'te babanın işin mali yönünden sorumlu temel kişi olmak zorunda olması o kadar önemlidir ki bir çift boşansa bile, baba bebek süttten kesilene kadar (iki yıl içerisinde) annenin ve çocuğun masraflarını ödemeye devam etmek zorundadır.

Babanın rolünün net olmasına rağmen, birçok kültürde babanın duruma dahil olmadığı görülüyor. Bunun yerine, geniş aile üyeleri anne ve bebeğe yardımcı oluyorlar ve genellikle doğumdan hemen sonraki dönem için hizmetçi kiralatabiliyor. Bebekle beraber yatma çok sık görülen bir durum ve pek çok kültürde baba ilk birkaç hafta farklı bir odada uyuyor.

Süt Annelik ve Evlat Edinme

Süt annelik, İslam öncesi Arabistan'da ve Hz. Muhammed zamanında yaygın bir uygulamaydı. Hz. Muhammed de annesi ve iki farklı süt anne tarafından emzirilmiştir.

Eğer anne emziremiyorsa, bebeğin bir süt anne tarafından emzirilmesine bebeğin anne ve babası birlikte karar verebilirler. Bu da gösteriyor ki İslamiyet'te hayvan sütü yerine insan sütü tercih edilmektedir. İslam kültürünün bu yönü birçok Batı ülkesinde unutulmuş durumdadır ve

emzirmede sorun yaşayan Batı'daki Müslüman anneler, süt anne seçeneğini göz önünde bulundurmadan genellikle formül mamaya yönelmektedir. Ancak, Arap ülkelerinde hala yaygın olarak uygulanmaktadır ve Arap anneleri öncelikle kendi geniş aileleri içinde sütanne ararlar.

Düzenli olarak aynı kadın tarafından (üç ila beş veya daha fazla kez) emziren çocuklar "süt-kardeş" olarak kabul edilir ve birbirleriyle evlenmeleri yasaktır. Bir erkeğin süt annesiyle evlenmesi ya da bir kızın süt annesinin kocasıyla evlenmesi yasaktır.

Evlat edinen Müslümanlar bebeği emzirmek için ellerinden geleni yapabilirler çünkü İslami Hukuk Kurallarına (Şeriat'a) göre çocuk iki yaşından küçükse, bir bebeği üç ila beş kez emzirmek evlat edinilen çocuğa kendi doğurduğu çocukla aynı hakları verir. Bu durum aynı zamanda çocuğu mahrem yapar (kendisiyle cinsi münasebetin ensest görüldüğü, evlenilmesi yasak olan bir akraba). Tesettürlü Müslüman bir anne için bu çok önemlidir çünkü evlatlık oğlu ergenliğe girdiğinde onun yanında başını örtmesi gerekmez ve bu da ona daha fazla özgürlük tanır.

Emziren Annelerin Ramazan Ayı Boyunca Oruç Tutması Gerekir Mi?

Ramazan, Müslümanların güneşin doğuşundan batışına kadar oruç tuttuğu Hicri bir aydır. Ancak, geçerli özürleri olanlar, muaf edildiği sebep geçene kadar oruçtan muaf tutulurlar. Ramazan yaz mevsimine denk geldiğinde, oruç tutulan süre çok uzundur ve birçok anne oruç tutmayı ve emzirmeye devam etmeyi nasıl başaracakları konusunda endişe ederler. Ancak, hamile ve emziren anneler Hadise göre oruçtan muaftır.

Bazı kültürler Hadisi, eğer emziriyorsa oruç tutmayacak diye çok genel bir şekilde yorumlamaktadırlar. Diğer durumlarda ve özellikle Arap kültürlerinde, anneler sadece sıkıntılı durumlarda oruç tutmazlar. Kendilerine ya da bebekleri üzerinde olumsuz bir etkisi olmadıkça genellikle emzirmeye devam ederler. Ramazan ayı içinde tutamadıkları orucu, oruç tutmaya engel durum ortadan kalkınca kaza etmek zorundadırlar. Çok sık arayla çocuk sahibi olan anneler bütün çocuklarını

sütten kestikten sonra borç oruçlarını toplu olarak kaza yapmayı tercih edebilirler. Bazı alimler bu annelerin kaza orucu tutmak yerine oruç tutamadığı gün sayısınca yoksul insanlara fidye verebileceklerini söylemektedirler.

Eğer bir anne oruç tutabileceğini hissederse, İftar ve Sahur arasında bol su içerek su kaybına uğramaması önemlidir. Besin değeri yüksek yemeklerden oluşan bir İftar ve Sahur yapar ve gün boyunca bol bol dinlenirse oruç tutması kolaylaşacaktır.

TOPLUM İÇİNDE EMZİRME

Müslüman kültürlerde emzirmenin önemli bir yönü annenin utanma duygusuyla mahremiyetinden endişe duymasıdır. “Müslüman anneler tenini veya memeni göstermeden başkalarının önünde nasıl emzirecekleri hususunda endişe duyabilirler. Üstelik üzerlerini örtmeleri için akrabaları ve eşleri de ekstra bir baskı oluşturabilir. Bazı kültürlerde teni hiç görünmese bile anneler insanların önünde emzirmekten rahatsızlık duyabilirler.

Doğumdan sonra geniş bir ailede yaşamak ve sık sık ziyaretçinin gelmesi emzirmenin aksamasına yol açabilir çünkü memeyi bebeğe tutturmak ve doğru pozisyonu ayarlamak çok fazla çaba gerektirebilir. Tenini birazcık bile göstermeden emzirmek neredeyse imkansızdır ve ne yazık ki birçok Müslüman için o kadar zorluk çıkartır ki biberon vermek daha kolay bir alternatif olarak görünür.

Emzirme bir kez yoluna girdi mi, üzerini örtünmek daha kolay hale gelir. Annelerin satın alabileceği çok çeşitli emzirme örtüleri ve önlükleri bulunmaktadır ya da eğer anne başörtü takıyorsa başörtüsü bebeği örtebilecek kadar büyük olabilir. Eğer çocuk üzerinin örtülmesini tamamen reddediyorsa “tedbirli” emzirme zorlayıcı olabilir. Bol bir emzirme tişörtü giymek bu durumda yararlı olabilir.

Eğer etrafta bir erkek varsa başka bir sorun ortaya çıkar. Annelerin çoğu hiçbir şey görünmese ve bebeğin üzeri iyice örtülmüş olsa bile erkeklerle (ve mahrem erkeklerle) aynı odada emzirmekten rahatsız olabilir. Ayrıca, ailenin kültürel geleneklerine bağlı olarak erkeklerin önünde “emzirmek” kelimesini kullanmak bir tabu olabilir.

Annelerin Sütünü Artırmak İçin Özel Gıdalar

Annelere genellikle “mübarek tohum” olarak da bilinen çörek otu (2) almaları tavsiye edilebilir. Birçok hastalığa şifa olduğuna inanıldığı için, çörek otu Müslüman toplumlarda çok önemli bir bitkidir. Birçok Müslüman sağlıklı bir yaşam tarzının bir parçası olarak çörek otunu kullanır (ancak hamilelik boyunca kullanılmamalıdır). Çörek otu bitkisel bir süt artırıcı olarak görev yapabilir.

Müslüman annelere doğum esnasında ve sonrasında yemeleri için tavsiye edilebilecek diğer bir yiyecek de hurmadır. Çünkü Kur'an'da bir ayette Hz. Meryem'in Hz. İsa'yı doğururken hurma yediği ifade edilmektedir.

Hurma, oldukça zahmetli olan doğumdan sonra ihtiyaç duyulan enerjiyi verebilecek yüksek şeker oranına sahiptir. Hurma demir dahil birçok vitamin ve mineral içermektedir ve lif oranı yüksektir. Ayrıca süt akış refleksinin ortaya çıkmasında çok önemli olan oksitosin hormonuna benzer özelliklere sahip maddeler içermektedir.

Mısır kültüründe sütlerini artırmak amacıyla annelere tereyağı ve şekerde kızartılmış fındık ile toz haline getirilmiş çemen otundan oluşan “mughaat” adında özel bir karışım verilir. Aynı zamanda doğumdan sonra anneler bol bol et suyu ve çorba içmeye teşvik edilmektedir. Bazı Afrika kültürlerinde süt artırmak için belirli bitkiler göğse sürülür ve bazı bölgelerde annelere 40 gün boyunca özel diyetler uygulanır. Acılı yemekler genellikle kısıtlanır ama bir Afrikalı kabile aslında yeni anne olan bir kişiyi, sütünü artıracığı inancıyla bol miktarda acılı yemekler yemeye teşvik etmektedir. Yine çeşitli kültürler arasında çok büyük farklar bulunmaktadır. Bangladeşli anneler doğumdan sonraki ilk birkaç gün kısıtlı miktarda su tüketir çünkü

suyun kendilerini şişireceğine inanmaktadırlar ancak komşu kültürlerde annelere bol miktarda su verilmektedir. Pakistanlı annelere de genellikle süt üretimine yardımcı olmak için çemen otu içeren bir yiyecek ya da içecek verilir.

Müslüman annelerin İslami ve kültürel uygulamalarında birçok farklılıklar mevcuttur. Bu bilgiler çok geniş kapsamlı olmasa da, Müslüman annelere destekte bulunduğunuz zamanlarda sizin için yararlı olacağını ümit ediyoruz.

Shaheda Yashmin: Üç yıldır LLL Lideridir ve iki çocukları var. Shaheda çocuklarına evde eğitim veriyor, Arapça öğreniyor ve Motherly Nurturing'de bloglar yazıyor

(1) Bal bazen bebeklerde botulizme neden olabilen bir bakteri sporları içerebilir; çok ciddi bir hastalık. Sağlık yetkilileri, 12 aylık olana kadar bir bebeğe bal verilmemesini tavsiye ediyor.

(2) Lact Med: "Hindistan'da çörek otu bir galaktogog olarak kullanılmıştır; ancak, bilimsel olarak geçerli hiçbir klinik çalışma bu kullanımı desteklemez."

McKenna, K. and Shankar, R. The Practice of Prelacteal Feeding to Newborns Among Hindu and Muslim Families Journal of Midwifery & Women's Health 2009;54(1):78-81.

110 Horizon Drive, Suite 210, Raleigh, NC 27615, USA

Administrative Office: +1-919-459-2167

+1-800-LALECHE (525-3243)

Fax: +1-919-459-2075

Email: info@lilli.org